

"države". Ali tako se čini samo na prvi pogled. Ako propratimo onu devetogodišnju borbu srpskog naroda sa Turcima, moramo priznati, da je tu morala biti mnogo čvršća narodna organizacija, no što se pokazuje s polja. Osim toga: ko upoređuje organizaciju države od 1804 i onu od 1815 g. uvidiće da su i u jednoj i u drugoj osnovna načela pa i same osnovne ustanove bile: jsdne istis. Sa našeg gledišta ovo je naročito važno, jer mi oćemo da proućimo razvitak pojmova i ustanova u Srbiji.

Glavna snaga srpskog naroda pod Turcima bila je prikupljena i organizovana u ekonomskoj zajednici: zadruzi i pola ekonomskoj pola - politićnoj zadruzi: općtini. Zadruga i općtina bili su glavna snaga srpskog naroda u borbi protiv Turaka i općtina još više no i zadruga. Nikakvo vojnićko ustrojstvo niti državna organizacija, nebi mogli da izdržavaju u tako siromašnom narodu toliku vojsku, kao što je mogla organizacija srpskih općtina u vreme devetogodišnje borbe. Cela Srbija u to vreme beše vojnićki logor, a ceo srpski narod naoružana i organizovana vojska, gotova da se krene na prvu zapovest svojih starešina. Pri određivalju vojnika, koji će ići na prvi poziv, kao i pri biranju: topdžija, koljanika, dobošara i trubaća, koji su morali da idu iz općtina u centralno mesto, da se predhodno obučavaju, pazilo se da se poštede inokosne porodice. U vreme rata svaka je kuća izdržavala svoje vojnike, a cela općtina starala se da zemlja sviju porodica bude ypaćena - što je najvaćnije u organizaciji srpskih općtina.

Finansijska sistema srpske države u načelu bila je ista, što i pod Turcima, osim što su mnoge poreze odpale kao arać caru, kuluk i druge. Glavni je prihod ni izvor bio desetak u žitu i stoci i porez na glave. Samo što sada desetak nije išao spahiji, već žito je išlo u općtinske koševe* a stoka se skupljala kad je bila potreba, pa se ili šiljala vojsci ili se prodavala pa novci išli u narodnu kasu. Osim desetka i poreza dolazili su u prihodni izvor: skele, đumruci i ribolovi, koji su se davali pod zakup, ili je narodni sovjet postavljao svoje ljude da kupe prihode.

Politićno-administrativna sistema bila je veoma slićna sa današnjom sistemom okružnih i sreskih načelnistva u Srbiji. Bar iz jedne diplome date vojvodi Luki Lazarevihu 1811 g. vidi se da je krug njegove vlasti isti što i sadanjih načelnika, s tom razlikom, što vojvode nemadoše nikakvu sudsku vlast, i što su se morale da javljaju svaki put pred sud kao optužen i kad ih magistrat pozove, što sada ne može da bude bez odobrenja ministra. Osim toga: vojvodska se vlast još i u tome razlikuje od načelnićke, što su oni bili vrhovne vojnićke starešine i u miru i u ratu. Sovjet je bio vrhovna vlast nad vojvodama (a ne "vožd"). U pomenutoj